

RAZVOJ EKONOMSKE MISLI

EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA
dr JOVAN ĐURAŠKOVIĆ

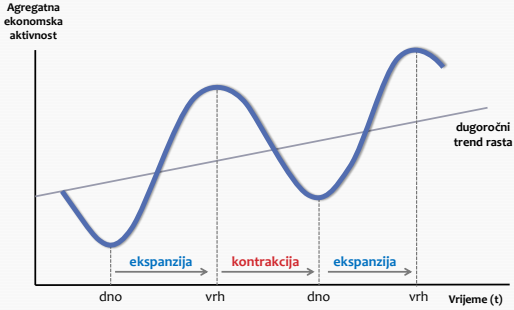
CIKLIČNE PRIVREDNE FLUKTUACIJE I LIBERALNI KAPITALIZAM

(teorijski aspekti)

ZNAČAJ EKONOMSKIH FLUKTUACIJA

- Posebno interesovanje teorije za ciklične fluktuacije ekonomske aktivnosti (ekspanzije i recesije)
- **Osnovni makroekonomski cilj** – ostvarivanje visokih i stabilnih stopa privrednog rasta i zaposlenosti, uz istovremeno održavanje makroekonomske stabilnosti
- Značajni gubici izazvani kontrakcijom privredne aktivnosti na makro i mikro nivou

PRIVREDNI CIKLUSI

PRIVREDNI CIKLUSI

I teorijsko objašnjenje – W. MITCHELL i A. BURNS

POSLOVNI CIKLUS PREDSTAVLJA REKURENTNU EKSPANZIJU I KONTRAKCIJU NACIONALNE PRIVREDE, KOJE KARAKTERIŠU SAMO KAPITALISTIČKI PRIVREDNI SISTEM. TRAJANJE PRIVREDNOG CIKLUSA VARIRA OD VIŠE OD JEDNE DO 10 ILI 12 GODINA.

PRIVREDNI CIKLUSI

PRIVREDNI CIKLUSI

II teorijsko objašnjenje – Robert LUCAS

POSLOVNI CIKLUS JE KRATKOROČNO ODSUPANJE
EKONOMSKIH VARIJABLI OD DUGOROČNOG TRENDA
KRETANJA VARIJABLI.

III teorijsko objašnjenje – C. NELSON i C. PLOSSER

POSLOVNI CIKLUS NE MOŽE DA SE POSMATRA ISKLJUČIVO
KAO KRATKOROČNI DOGAĐAJ. CIKLIČNE FLUKTUACIJE
DJELIMIČNO REPREZENTUJU PERMANENTNE PROMJENE
EKONOMSKIH VARIJABLI.

PRIVREDNI CIKLUSI

- Preduslovi cikličnog kretanja privrede

PROIZVODNJA ZA TRŽIŠTE

REGULARNO KORIŠĆENJE NOVCA

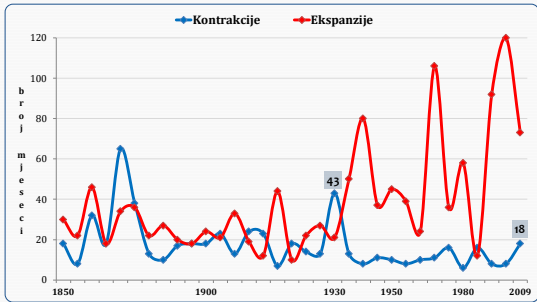
PROIZVODNJA ZA PROFIT

PRIVREDNI CIKLUSI

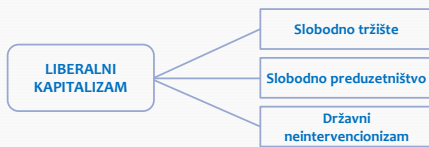
- Poslovni ciklus se **prvi put** pojavio u Engleskoj **1793.** godine (prema istraživanju V. Mičela)
- Forme ciklusa su određene nacionalnim specifičnostima svake privrede, ali i međunarodnim događajima
- Britanija, SAD, Francuska i Njemačka imale su gotovo koincidirajuće cikluse
- **Nakon 1890. godine privredni ciklusi dobijaju međunarodni karakter**

PRIVREDNI CIKLUSI

Dužina trajanja kontrakcija i ekspanzija u SAD

PRIVREDNI CIKLUSI – liberalni kapitalizam

- Dva teorijska pristupa u klasičnoj ekonomiji:
 - Privreda je inherentno stabilan sistem – odstupanje od stabilnog rasta usljed egzogenih faktora
 - Privreda je inherentno nestabilan sistem – odstupanje od stabilnog rasta usljed endogenih faktora

PRIVREDNI CIKLUSI – liberalni kapitalizam

• Većina klasičara se bavila AGREGATNOM PONUDOM ○ Ratovi ○ Tehnološke promjene ○ Državna intervencija • Nevidljiva ruka A. Smita (samoregulacija) • Najznačajniji faktor koji može omesti razvoj je neproduktivno korišćenje dohotka (žitni zakoni)	• Kod Maltusa i Sismondija u fokusu AGREGATNA TRAZNJA ○ Maltusova teorija – agregatna tražnja važan faktor ekonomske nestabilnosti • Sismondij navodi 4 faktora cikličnih fluktuacija: ○ Način kapitalističke proizvodnje; ○ Pretjerana proizvodnja; ○ Pretjerana štednja; ○ Nejednaka raspodjela dohotka.

PRIVREDNI CIKLUSI – teorijski aspekt

- Prema ortodoksnoj klasičnoj teoriji, 4 najvažnija faktora/izvora ekonomskih fluktuacija su:
 - monopoli,
 - državna intervencija i regulacija,
 - neproizvodno korišćenje prihoda i
 - recesija.

SEJOV
ZAKON TRŽIŠTA

KVANTITATIVNA
TEORIJA NOVCA

PRIVREDNI CIKLUSI – teorijski aspekt

- **SEJOV ZAKON TRŽIŠTA** prihvataju sve teorije koje polaze od načela da je tržište samoregulišući mehanizam
- Agregatni dohodak je uvijek dovoljan da važi: **AS = AD**
- Važna pretpostavka – **cio iznos dohotka se usmjerava na potrošnju**
- Smit pisao „... Ono što se godišnje uštedi uredno se godišnje potroši; ali to je potrošeno od druge grupe ljudi.“
- Krize su kratkoročni periodi izazvani egzogenim faktorima

PRIVREDNI CIKLUSI – teorijski aspekt

- **KVANTITATIVNA TEORIJA NOVCA** (Žan BODEN, Džon LOK i Dejvid HJUM)
- D. HJUM – ideja o **NEUTRALNOSTI NOVCA**
- „Svako povećanje (novca i srebra) nema drugog efekta do povećanja cijena rada i dobara;... Novac ima prvenstveno fiktivnu vrijednost, **više ili manje novca neće imati konsekvence, ako posmatramo naciju za sebe.**“
- Klasičari prihvatili ideju neutralnosti novca kao argument protiv aktivne ekonomske politike

PRIVREDNI CIKLUSI – teorijski aspekt

- Pored načelnog prihvatanja osnovne tvrdnje kvantitativne teorije novca, klasičari sami razvili dvije teorije
- **TEORIJA REALNOG NOVCA** (A. SMIT)
 - Novac olakšava podjelu rada
 - Izvjesna ne-neutralnost novca
 - Ponuda novca endogena
- **ROBNA TEORIJA NOVCA** (D. RIKARDO)
 - Novac ima pokriće u zlatu
 - Vrijednost novca je jednaka troškovima proizvodnje zlata
 - $p_m = \frac{1}{p} = C$

PRIVREDNI CIKLUSI – krize i teorija

- Krize kao izazov za ekonomsku teoriju
- **Prva međunarodna kriza 1720. godine** – špekulacije akcijama kompanija *South Sea* i *Mississippi*
- Mehanizam prenosa krize – globalizacija ciklusa
- **Velika depresija** '30-ih godina prošlog vijeka (revolucija u ekonomskoj teoriji)
- Savremena **globalna ekonomska kriza** (cirkularnost ekonomske teorije)

HVALA NA PAŽNJI

Kabinet: 309
E-mail: jocodj@gmail.com
